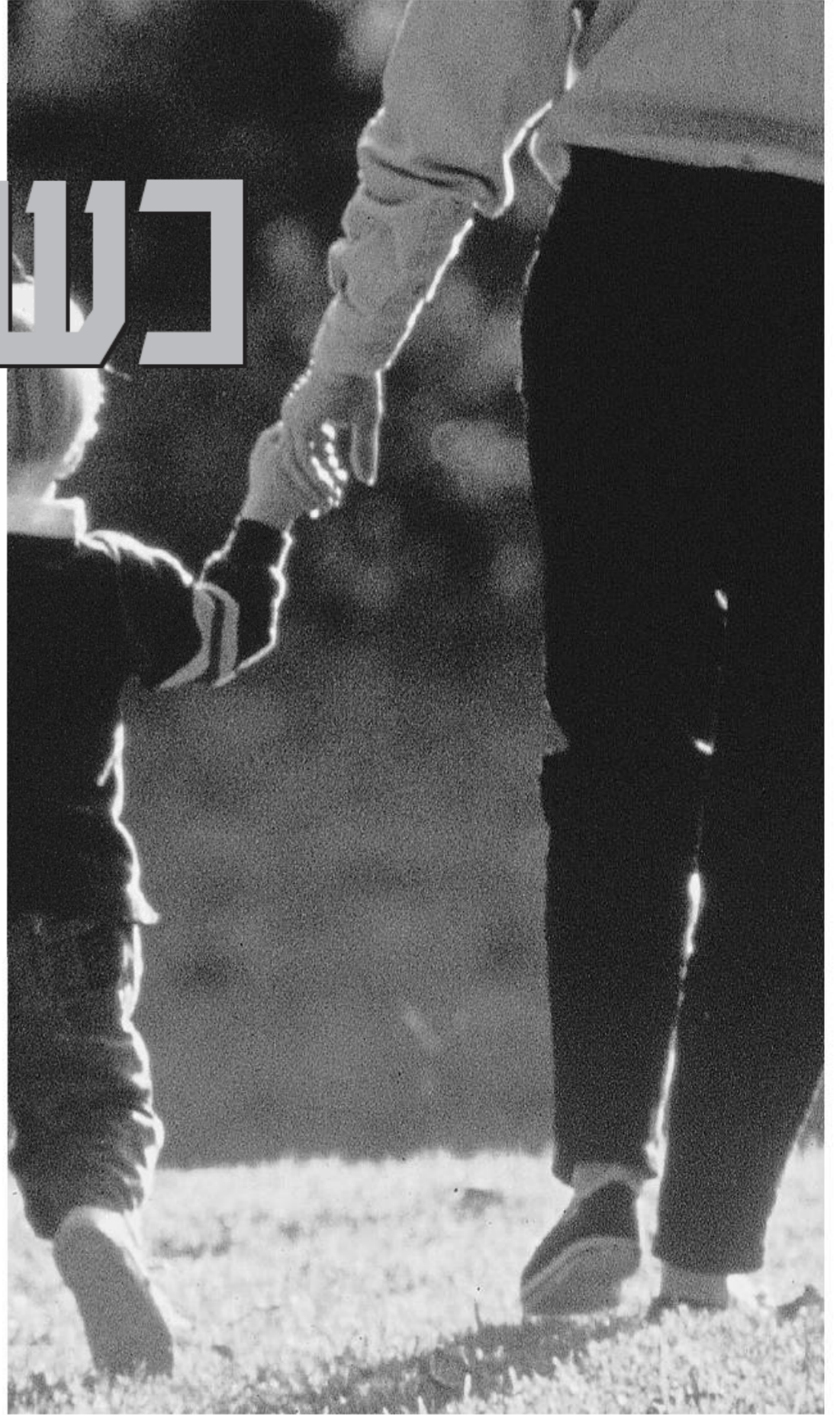

כשלווקחים לך את הילד

הם אוהבים את ילדיהם, משתדלים לגדל אותם טוב ככל האפשר - אבל המדינה מחליטה להפקיע מרשותם את הילדים ולמסור אותם לאימוץ. שני סיפורים עצובים מהחיים - כולל נימוקי המערכת, ההיבטים

המשפטיים ודמעות

ההורים, שרק רוצים את הילד שוב בבית

תרופתי. לרבריה, היה זה הילד שחיוק אותה והעניק לה שמחת חיים, אבל דווקא בשלב הזה, הילד נלקח ממנה ונמסר לאימוץ.

בהופעתה בבית המשפט, בדיון לגבי האימוץ, דרשה שירלי שהילד יוחזר לר שותה, וגם איימה לפגוע בפקידת הסעד שבהמלצתה הוצא הילד מהבית. עמדה זו לא סיעה לשירלי בהשגת מבוקשה, והשופט אף ציין זאת בהחלטתו. שירלי: „כשאנשים כועסים על כך שלוקחים בשר מבשרם, מותר להם לאיים. ברור שלא התכוונתי באמת לפגוע בה. עובדה שאף פעם לא הזקתי לאף אחד בעולם”. באותו יום אושפזה שירלי שוב.

בשירותי הרווחה המשפחה מוגדרת כבעייתית. שני ים משמנות הילדים מוכרים כנרקומנים, והם, כמו שיר

לי, מתגוררים בבית. גם מאוחזה הנרקומנית של שירלי נלקחה לידה לאימוץ, מיר לאחר הלידה. שירלי אומרת: „אחותי הבינה שהיא לא יכולה לגדל את הילדה. אם גם לי היו לוקחים את הילד מיד אחרי הלידה, אולי זה לא היה צורך, אבל המצב שלי לא היה כל כך קשה. לקחת ילד אחרי ארבע שנים זה לא הוגן”.

גם השופט חיים פורת ציין בפסק־הדין לגבי האימוץ שהוא אינו מבין מדוע הליכי האימוץ התעכבו זמן כה רב. פסק־הדין, המתבסס על חוות הדעת של עובדים סר צייליים ופסיכולוג שבחנו את המשפחה, מתאר את הבית כ„מבולבל, שבו האנשים כולם יחד וכל אחד לחוד, מתנהגים בבילבול, בחוסר אחריות ובחוסר שי פוט”. השופט קבע כי טובת הילד מחייבת למסור אותו לאימוץ, „למרות שהסתבא אוהבת את הילד, והילד גי לה אהבה כלפי הסבתא”.

הסתבא שרה לא מתמצצת במינוחים המשפטיים ולא מבינה את אף הו לוקחים ילד שהיא כה אוהבת ומטפלת בו במיסרות. „מה היה חסר לו כאן? כולם אוהבים אותו, יש לו חור, צעצועים, אוכל. הייתי יורדת איתו לגינה כל יום, שולחת אותו לגן נקי ומטוּרד. ואם כבר, שיקחו אר תו לפנימיה, למשפחה אומנת, אבל למה לאימוץ ואם

לוח סימני מצוקה. נתגו להם הורמנות, הגיסיון לא עלה יפה ואו התחילו הריינים לגבי האימוץ”.

צליק אומרת כי המקום הטוב ביותר לגדל בו ילדים הוא בית הוריים, ומוסיפה כי הוריים חייבים לעשות הכל כדי שהרבר יתמש. האלטרנטיבות נלקחות בח שבון כשיש חשש לשלומו ולבריאותו של הילד. לרבי ריה, מתוך 500 ילדים בישראל, שנשלחים לאימוץ מדי שנה, יש רק 80 מקרים של טעויות וכשלונות. אימוצם של 420 ילדים עולה יפה. צליק: „אני יודעת שכל ילד הוא עולם ומלואו, אבל כשעובדים, גם טועים. אין מה לעשות”.

למה לשלוח ילדים גדולים לאימוץ סגור? למה לא אימוץ פתוח, המולל קשר עם המשפחה המקורית? גם ילדים גדולים זקוקים לזרות ולשייכות. בבית הילדים (מעין פנימיה בה הם נמצאים מאז הוצאו מבית הוריהם), מפריעה העובדה שיש להם קשר עם הוריים. נדרמתי לראות איך הילדים האלה נצמדים לחיים, לת קוה שאולי מישוו ירצה אותם. הם רוצים להשתייך. באימוץ זה טוטאלי, ויש שייכות. במשפחות אומנה הרי לדים יותר מבולבלים, נטולי שורשים”.

צליק מודה שהמדינה מעדיפה אימוץ על פני אומנה, שכן משפחות אומנה שאינן מסתדרות עם הילד נוטות לוותר ולא להתמודד. זאת, בגלל האפשרות שיש להן, להחזיר את הילד לשירותי הרווחה. במסגרת של אימוץ, ההורים המאמצים יודעים שאף אחד לא ייקח מהם את הילד, ולכן, סבורה צליק, אחווי הצלחה גבוהים בהש וואה לאלה של משפחות אומנה.

באשר לאימוץ הפתוח, מרגישה צליק שהרעות חלו קות: „פסיכולוגים קליניים טוענים שילד לא מסוגל

המשך בעמוד 7

המתנגדים:

”לשים קץ לסחר בילדים”

יעקב שלוסר מוהתנועה לזכויות הגבר והמשפחה בישראל שיגר מכתב חריף לשר העבודה והרווחה, אלי ישי. „אנו פונים אליך בשם כל ההורים לילדים במדינת יש ראל, לשים קץ אחת ולתמיד לתעשייה, לעול ולסחר בילדים, הנעשה על ידי שי רותי הרווחה בנושא אימוץ ילדים. גם הורים לא טובים, למעט חולי נפש או נר קומנים, עדיין טובים יותר מהורים מאמצים הטובים ביותר. ידוע לכל, כי קיימת בארץ תופעה של עורף הורים הרוצים לאמץ ילדים ופחות ילדים המתאימים לאי מוך, דבר אשר לוחץ על שירותי הרווחה להמליץ על אימוצים”.

האימוץ:

פתי, לפה, אין

ילד יכול להימסר לאימוץ רק בהליך משפטי. ילד הינו בר אימוץ באחר משני המ צבים הבאים: האחד, ההורה הביולוגי מבקש שהילד יימסר לאימוץ וחותם על הס כמה לאימוץ. הסכמת ההורה יכולה להיות בפני פקיד סעד לחוק אימוץ ילדים או בפני שופט.

המצב השני - הילד מוכרו בר אימוץ אם התקיימה אתה מכמה עילות לפי סעיף 13 בחוק אימוץ ילדים:

ילד נטוש, הורה שלא מכיר בחובות ההוריות שלו ולא רוצה לקבל את הילד, מותו של הורה, הכרזה על הורה כפסול־דין או שאפטרופסותו על הילד נשללה, הפקרת הילד לפרק זמן רצוף של שישה חודשים.

הסעיף המרכזי שקיים בכל תיק אימוץ: ההורה אינו מסוגל לראוג לילד כראוי בשל התנהגותו או מצבו הפיזי, האישי והכלכלי, ואין סיכוי שהתנהגותו או מצבו ישתנו בעתיד הנראה לעין. זאת, למרות עזרה כלכלית וטיפולית מרשויות הסעד. כמעט בכל תיק צריך להוכיח שהסעיף הזה מתקיים על כל היבטיו.

כשמדובר בילד בגיל הרך (מתחת לגיל שש) מתקיימת ועדת החלטה, כשאחד מחברי הועדה דוא פקיד סעד המתמחה בנושא של ילדים כסוכן, כשמתקבל הרוי שם שאין סיכוי לשיקום ההורים, נבדקת אפשרות של הוצאת הילד לאימוץ. המי דע המקצועי שמצטבר בתיק של הילד מועבר לבא כוח היועץ המשפטי לממשלה, והוא פותח בהליכים להכרזת ילד כבר אימוץ בבית המשפט.

ישנם סוגי אימוץ שונים:

אימוץ פתוח - מצב שבו נשמר קשר בין הילד שנמסר לאימוץ לבין קרוב - הורה, אח, דוד, סב. הקשר יכול להתבצע באמצעות מפגשים במקום נטרלי, בת ירדות הנקבעת ע"י ביהמ"ש (ובליווי עובר סוציאלי), או בהחלפת מכתבים ותמו נת ררך השירות למען הילד. באימוץ פתוח יכול להתקיים גם קשר חופשי בין המאמץ לבין משפחתו המקורית.

אימוץ סגור - הקשר בין הילד שנמסר לאימוץ לבין משפחתו הביולוגית בטל. צו האימוץ מבטל את החובות והזכויות של ההורים הביולוגיים ומעביר אותם להר יום המאמצים. כיום, רוב המאמצים יודעים שהם מאומצים ויודעים מן הסביבת לאימוץ.

משפחה אומנה - משפחה שמגדלת בביתה ילדים שהוצאו מחוקת הוריהם, לטוח קצר או ארוך, תמורת תשלום.

המושך מעמוד 5

לשאת שייכות לשתי משפחות, לשני אבות ושתי אמהות. בגלל שאנחנו רורשים את טובת הילד, אנחנו ממליצים על אימוץ פתוח רק במצב בו הילד זקוק למשפחה, אבל לא יכול לשאת פרידה טוטאלית מהוריו הביולוגיים".

למה לא היצאתם את הילד מלבתחילה, אם המשפחה מוכרת כבעייתית?
נתנו להם הזדמנות להוכיח את עצמם. אלה התנאים שדורש בית המשפטי".

חוות דעת פסיכולוגיות שונות

שתי בנותיו של דוד הועברו למשפחה אומנה כשהגדולה הייתה בת תשע והקטנה בת שנתיים. דוד: "חטפו את הילדות מתחת לאף שלי. ניתקו את החמיצן מהחיים שלי. אני רואה את הצעצועים שלהן ובוזבזתי את כדורי הלידה על המדינה ביחידה קרבית, אבל כדרי לגדל את הילדים שלי אני לא טוב?". הוא גבר בן 48, בעל תדפעה מסודרת. גם בחרו נקי ומסודר, ומרוחט באופן מינימליסטי: ספה, שורתלוחן טלוויזיה וספרייה עם תמונות של הבנות וטוסילונים, כולם שתקים".

דוד עלה לארץ בגיל 17, למד בפנימיה והתגייס לצה"ל. אחרי השירות, הכיר אשה בשירדך והתחתן איתה. רק אחרי לידת בתם הבכוררה הגיע למסקנה שהשירדך לא היה מוצלח. אשתו נכנסה לדיכאון אחרי לידה, וארשפזה בבית חולים פסיכיאטרי. אחרי האישפוח היא חזרה לבית הוריה, ועול גידול הילדה ופרנסתה נפלו עליו. לאחר שלוש שנים אשתו ביקשה לחזור אליו, והוא רכש דירה וניסה לשיקם את המשפחה. נולדה להם בת נוספת, אבל שוב שקעה האשה בדיכאון וארשפזה. דוד התקשה להתמך דר עם אישפוח, עם ניהול הבית ועם גידולן ופרסתן של שתי הבנות.

על רקע המשבר, הסכים לשלוח את בנותיו למשפחה אומנה, עד שיתאושש ויחזור לתפקוד רגיל. ברנתיים, החלו חיכוכים בינו לבין אשתו. הבנות נשלחו למשפחה אומנה בעלת חמישה ילדים. הבת הגדולה, שהייתה אז בת 6, התקשתה להסתגל לחיים במשפחה החרישה, והתלוננה על כך בפני הוריה הביולוגיים. דוד: "השבתני שאם אתלונן בשירותי הרווחה, הם יעורו לנו וימצאו משפחה אחרת. במקום זה, הם פתחו בחליכי אימוץ, הייתי בהלם. ביקשתי עוד מהמדינה, ורק נפלתי לבור עמוק יותר".

דוד פותח את הקלטר עבהכרס המכיל את המטבים הקשורים באימוץ, ומציג חוות דעת שונות של הפסיכולוגים לגביו. פסיכולוגית אחת כתבה שאישיותו גבולית ושאין בו רגש של אהבה לילדים, ופסיכולוג אחר קבע שהוא מלא אהבה לילדיו, שמתמשכל שלו נורמלית ושהוא יכול לתפקד כהור. רה ה"יבטח" בין הפסיכולוגים משתרע על פני עשרות עמודים.

"פסיכולוגית טענה שאני רוצה את הילדים כי אכפת לי מעצמי ושאני עצוב כי לקחו לי משותשיך לי, ולא בגלל הרגש שלי. איך היא יכולה להגיד דבר כזה? איך היא יכולה למרוד את האהבה שלי בכל פעם שילד אומר 'אבא' ברעוב אני מרגיש צבטה בלב. אני ארוב את הילדות שלי, נתתי להן כל מה שאני יכול. הייתי אבא טוב. זה פשע, לעשות לי את זה".

אווה צליק, המפקחת הארצית בשירות למען הילד, מסבירה: "המשפחה לא הייתה מסוגלת לגדל את

הילדות בסביבה בריאה ולהקנות להן עתיד בטוח וקבוע. הן חיו בצל איידוראות וכך נידונו לחיים של שינויים חוסר עקביות. האב לא עבד, האם לא תיקפקדה והייתה מאושפוח. הילדות שהו רעוב הזמן אצל קרובי משפחה. לכן היה עליהן להימסר לאימוץ. כיום, הבנות הסתגלו לבית החדש שלהן. לבקשת האב, לא הפרידו ביניהן".

באמצעות עורך־הדין של התנועה לזכויות הגבר והמשפחה, צבי הרניב, הגיש דוד עירעור על ההלטת האימוץ של ביהמ"ש. טענתו הייתה, כי האימוץ יכול היה להימנע אם שירותי הרווחה היו גערכים בהתאם ותומכים כראוי בו ובאחותו, שהסכימה לגדל את הילדים. העירעור נדחה, "כמו ברוב המקרים האלה", כפי שאמרת צליק.

צעד כמעט בלתי הפיך

את שירילי ודוד אף אדד לא הבין לפרידה מוחלטת מחילד. יש בזה משהו לא הזנן ואפילו אבזוי. פתאום אתה מוגלה שלוקחים לך את חילד.

צליק: "את צודקת. אנחנו מרעים לעברה שהקטע הכי קשה באימוץ הוא הפרידה. עד היום היינו באים עם שוטר באמצע הלילה ולוקחים את הילדים ומעבירים אותם לבתי־הילדים, מתחילים עובדי השירות למען הילד לעבור עם ההורים והילדים על עבוד הפרידה. עם הילדים משמרים את החוויות הטובות שעברו בבית באמצעות שיחות טיפוליות, משחקים, ציור. כל זאת, כדי שהילד לא יפתח תחושות אשם על כך שמשחו באופיו או בהתנהגותו גרם שיימסר לאימוץ. עליו להבין, שהוריו הביולוגיים אינם מסוגלים לגדל אותו.

להורים מבהירים בשיחות את הצורך ואת החשיבות במתן ברכת הדרך לילד. יש כאלה שמסוגלים להיפרד היטב מהילד, למרות הכאב. אחרים אינם מסוגלים להתמודד עם הסיטואציה, ולכן לא מגיעים לפגישות וגם לא לפגישת הפרידה מהילד. לא כל הורה עובר את ההליך הטיפולי הזה. חלק מההורים, לדעת העובדים הסוציאליים, עלולים לגרום נזק ריגשי לילד.

לדברי אלה בלס, מנהלת השירות למען הילד ופקידת אימוץ ראשית, עובדים עם הילדים על הפרידה מהיום בו הם מגיעים לבית הילדים. כשיש משפחה חדשה, והילד מתודע אליה, עובדים איתו על תהליך ההיכרות. תיוקות נמסרים לאימוץ מיד, ילדים בגיל הרך עוברים כמה פגישות,

וכשמרוב בילדים גדולים, יש צורך בתקופת הסתגלות ארוכה יותר, שנמשכת חודש ומעלה.

להבריל, ילדים שעברו התעללות מסוגים שונים עוברים לאחד ממרכזי החירום שהוקמו בתל־אביב, בירושלים, בחפה ובבאר־שבע. שם עובדים עם הילדים והמשפחה על הבנת תופעת ההתעללות, ומנסים להפסיקה. זאת, במטרה למנוע את הפרידה והוצאה לאימוץ. אם תהליך התיקון מצליח, הילד חוזר הביתה. אם הטיפול נכשל, הילד נשלח לאימוץ או למסגרת טיפולית אחרת, בהתאם לגילו ולמצבו ולסיום, נקודה נוגה למחשבה. צליק אומרת, שגם אם קרתה טעות באיבחון – אין הרבה מה לעשות. באופן מעשי, אימוץ לא ניתן לביטול. לכן היא ממליצה להורים שילדיהם נלקחו לאימוץ להכין עבור הילדים, "ערכת זיכרון", למוכרת. כשהילד יגיע לשלב של פתיחת תיק האימוץ, הוא יוכל לקרוא את המכתבים שהוריים כתבו עבורו במשך כל השנים, לצפות בקלטות הווידאו שצילמו ולרעת שהוריו לא שכחו אותו לעולם.

שיר לוי

„אני חפה ממשע, והענישו

אותי בעונש הכי חמור שיכול

להיות. בגלל שאנחנו חלשים,

ולא יודעים להתבטא ולהגן

על עצמנו, לקחו לי את הילד.

מוסלים רק את חולי־הנפש,

כאילו אין לנו נפש ונשמה.

אנחנו רק אנשים רגישים, זה

הכל”

דוד:

„פסיכולוגית טענה שאני

רוצה את הילדים כי אני עצוב

שלקחו לי משהו ששיך לי,

ולא בגלל הרגש. איך היא

יכולה למרוד את האהבה

שלי? אני אוהב את הילדות

שלי, נתתי להן כל מה שאני

יכול. הייתי אבא טוב. זה

פשע, לעשות לי את זה”

^[1] כל הזכויות שמורות לדייטות אחרונות ©